

4. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Půdní fond

Orné půdy ubylo, ostatní plocha se zvětšila

Zlínský kraj patří svou rozlohou mezi malé kraje. Svým 5procentním podílem výměry na celkové rozloze republiky obsadil 11. příčku. Menšími jsou jen kraje Karlovarský (4,2 % republikový podíl), Liberecký (4,0 %) a Hlavní město Praha (0,6 %).

Na celkové výměře půdního fondu Zlínského kraje se na konci roku 2013 podílela zemědělská půda 48,7 % a nezemědělská 51,3 %. Ze zemědělské půdy bylo 63,1 % orné. Z nezemědělské půdy bylo 77,6 % lesních pozemků, 2,5 % vodních ploch, 3,5 % zastavěných ploch a 16,3 % ostatních ploch.

Proti předchozímu roku se nepatrně zvýšil podíl nezemědělských ploch na úkor zemědělských o 0,10 procentního bodu. Meziroční zmenšení zemědělské půdy činilo 566 ha. Meziroční úbytek ve výměře orné půdy 805 ha byl z větší části kompenzován přírůstkem ploch trvalých travních porostů (184 ha) a vinic, zahrad a ovocných sadů (55 ha). Zvětšení nezemědělské půdy se nejvíce projevil u ostatních ploch (452 ha).

Rozlohou největším okresem kraje je okres Vsetín, který zaujímá 28,8 % z celkové výměry kraje. V tomto okrese je také nejvyšší podíl nezemědělské půdy (36,4 %). Největší podíl zemědělské půdy (29,6 % z celkové plochy zemědělské půdy kraje) obhospodařuje okres Uherské Hradiště. Největší část orné půdy v kraji měly na konci sledovaného období okresy Kroměříž (33,7% podíl z celkové výměry orné půdy v kraji) a Uherské Hradiště (32,7 %), nejméně okres Vsetín (12,6 %). Největší část lesních pozemků kraje (39,2 %) a travních porostů (39,4 %) je ve vsetínském okrese. Největší podíl ovocných sadů (38,2 %), vinic (99,3 %) a vodních ploch (32,3 %) má okres Uherské Hradiště. Naopak nejmenší plochu nezemědělské půdy (15,4 %), nejméně zastavěných ploch a nádvoří (21,0 %), lesních pozemků (13,8 %) a travních porostů (7,1 %) lze najít v okrese Kroměříž. V okrese Zlín jsou zastoupeny všechny druhy půdy v porovnání s ostatními okresy celkem rovnoměrně. Pouze zahrad (27,0 %) a zastavěných ploch a nádvoří (29,0 %) má v kraji tento okres největší podíl.

Vzhledem k předchozímu roku ubylo nejvíce zemědělské půdy v okrese Kroměříž (267 ha). Největší plocha orné půdy se zmenšila v okrese Uherské Hradiště (287 ha). Nezemědělská půda se zvětšila ve všech okresech, nejvíce v kroměřížském (o 264 ha), nejméně ve vsetínském (o 90 ha). Z přírůstku nezemědělské půdy největší podíl zaujala ostatní plocha, a to nejvíce v okrese Kroměříž (o 247 ha).

Od roku 2008, tedy během pěti let, se v kraji celková výměra kraje zmenšila o 57 ha.

Příčemž plocha zemědělské půdy se zmenšila celkem o 1 711 ha. Z toho největší část 587 ha byla z okresu Uherské Hradiště. Ubylo také 3 152 ha orné půdy, z toho největší část připadla na uherskohradištský okres (1 358 ha). Dále pak v okrese Zlín (924 ha), Kroměříž (612 ha) a nejméně v okrese Vsetín (258 ha). Naopak vzrostla výměra trvalých travních porostů v kraji (o 1 101 ha), a to nejvíce v okrese Uherské Hradiště (o 528 ha) a Zlín (o 457 ha).

Ze zvětšení nezemědělské půdy (o 1 654 ha) patřila největší část 1 294 do ostatních ploch (z toho nejvíce v uherskohradištském (499 ha) a kroměřížském (461 ha) okrese. Naopak z nezemědělské půdy ubylo v kraji 39 ha zastavěné plochy a nádvoří.

Délka komunikací se mírně prodloužila

Na konci roku 2013 měřila v kraji celková délka komunikací 2 142,6 km (prodloužení za 5 let o 22 km), což ke komunikacím v celé republice znamená 3,8 % podíl.

Délka dálnic se meziročně nezměnila a měří 16,6 km. V podstatě se nezměnila ani délka silnic 1. třídy včetně rychlostních a délka činí 359 km. Délka silnic 2. třídy se zkrátila o 0,5 km na 511,5 km, zato u silnic 3. třídy se prodloužila o 3,4 km na 1 256 km.

Délka železničních tratí se nezměnila, zůstala na 359 km.

Komunikace v jednotlivých okresech jsou zhruba stejně rozděleny.

Celých 16,6 km dálnice je v kroměřížském kraji. Zde je naopak nejméně silnic 1. třídy s rychlostními (37,5 km) a nejvíce silnic 2. (170 km) a 3. třídy (335 km).

Nejdelší silnice 1. třídy včetně rychlostních (122 km) jsou v okrese Uherské Hradiště. Zde je 123 km silnic 2. třídy a 280 km 3. třídy.

Ve vsetínském okrese je nejmenší celková délka silnic (504 km). Tady lze využít 114 km silnic 1. třídy, 84 km 2. a 307 km 3. třídy.

Okres Zlín je protkán 555 km silnic. Z toho je 85 km silnic rychlostních a 1. třídy, 135 km 2. a 335 km 3. třídy.

Vodovody a kanalizace

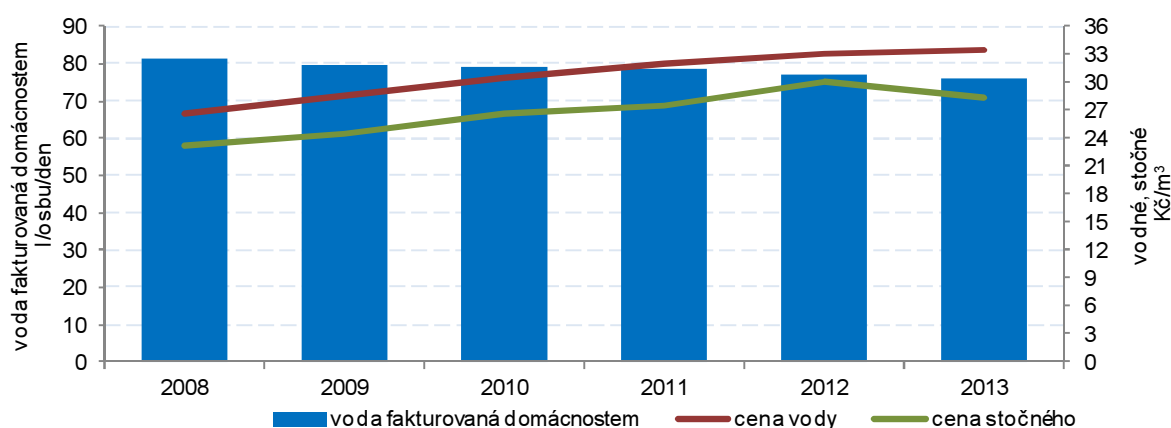
Rozšiřuje se vodovodní síť, zvyšuje se podíl obyvatel zásobovaných vodou z vodovodů

V roce 2013 představovala vodovodní síť v kraji 3 852 km a evidováno bylo přes 125 tis. vodovodních přípojek. Počet obyvatel zásobovaných vodou z vodovodů vzrostl proti předchozímu roku o více než 1 tis. osob na 550 263, což představuje 93,8 % obyvatel kraje. Ve srovnání s ostatními kraji je tento podíl podprůměrný, řadí kraj na 9. pozici. Počet osazených vodoměrů se zvýšil na 124,3 tis.

Pokračuje klesající trend spotřeby vody

Zvyšování cen vodného a stočného vede ke snižování spotřeby vody. Objem vyfakturované pitné vody v rámci kraje klesl meziročně o 566 m³ na 22 857 tis. m³. Zhruba dvě třetiny z tohoto objemu bylo fakturováno domácnostem. Proti roku 2012 se snížilo specifické množství vody fakturované domácnostem o 0,6 l na osobu a den na 76,2 l. Cena pitné vody v kraji vzrostla meziročně na 33,5 Kč/m³.

Graf 4.1 Specifické množství vody fakturované domácnostem (l/osobu/den), cena vody a cena stočného (Kč/m³) ve Zlínském kraji

Roste podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci

Více než 540 tis. obyvatel kraje bydlí v domech napojených na kanalizaci, což představuje 92,1 % úhrnu obyvatel kraje. Ve srovnání s rokem 2008 je to téměř o 38 tis. obyvatel více. Celková délka kanalizační sítě v kraji se meziročně rozšířila o 106 km na 2 799 km a počet kanalizačních přípojek přesáhl 109 tisíc. Podíl čistěných odpadních vod vzrostl na 95,8 %.

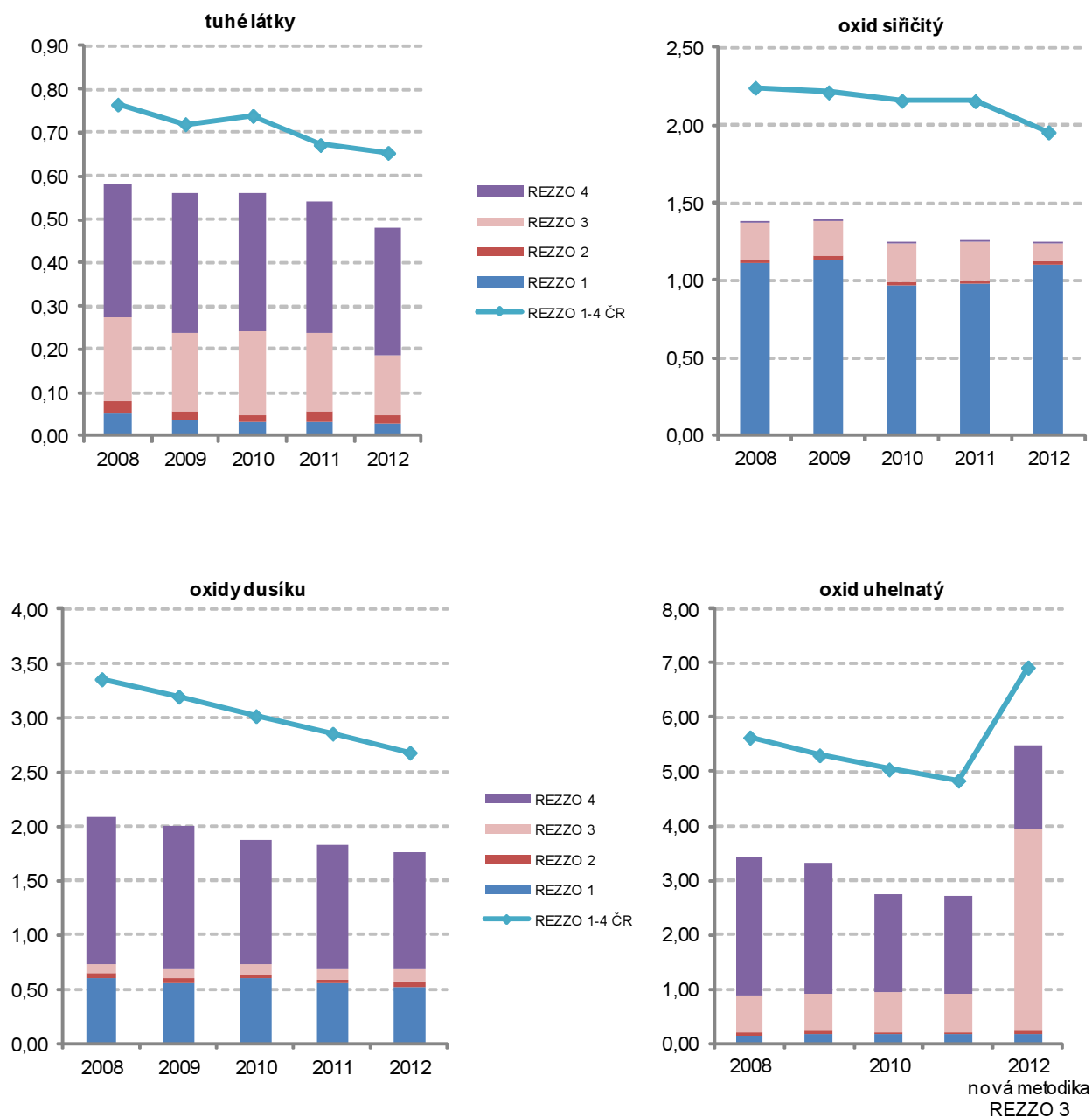
...stejně jako bydlících v domech napojených na kanalizaci s ČOV

V uplynulém roce přibýly v kraji 2 čističky odpadních vod. Celková kapacita všech 102 ČOV v kraji tak vzrostla na 194,6 tis. m³ za den. Z hlediska technologie čištění jsou všechny mechanicko-biologické a zhruba polovina z nich je uzpůsobena pro další odstraňování dusíku, popř. dusíku a fosforu současně. Podíl osob bydlících v domech napojených na kanalizaci s ČOV se zvýšil z 80,8 % v roce 2012 na 82,5 % v roce 2013.

Emise Snižování emisí hlavních znečišťujících látek se v kraji zpomaluje

Podle údajů z registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO), který spravuje Český hydrometeorologický ústav (ČHMÚ), je zřejmé, že se ve Zlínském kraji v posledních čtyřech letech emise znečišťujících látek snižovaly. Nejvýraznějším zdrojem znečištění ve Zlínském kraji byly i v roce 2012 mobilní zdroje znečištění (REZZO 4), a to s podílem na celku 61,3 % u tuhých látek, 61,1 % u oxidů dusíku. Největší podíl znečištění oxidem siřičitým šel na vrub velkým stacionárním zdrojům (REZZO1), a to 88,5 %.

Graf 4.2 Měrné emise základních znečišťujících látek v ovzduší ve Zlínském kraji (v t/km²)
 (u tuhých látek bez emisí TZL, NH₃ a VOC ze stavebních činností a chovů hospodářských zvířat, z nesledovaných zdrojů použití rozpouštědel; u měrných emisí REZZO 1-4 – oxidu uhelnatého byl výpočet ovlivněn novou metodikou s novou sadou emisních faktorů)

Největšími zdroji znečištění ovzduší v kraji zůstávají mobilní zařízení

Největší zátěží pro kvalitu ovzduší ve Zlínském kraji byly mobilní zdroje znečištění (REZZO 4, v této skupině jsou zahrnuta mobilní zařízení se spalovacími nebo jinými motory, která znečišťují ovzduší, zejména silniční a motorová vozidla, železniční kolejová vozidla, plavidla a letadla). U emisí tvořených tuhými znečišťujícími látkami došlo v průběhu čtyř let k poklesu o 3,9 %, ale jejich podíl na těchto emisích v kraji se zvýšil o 8,4 procentního bodu z 52,9 % v roce 2008 na 61,3 % v roce 2012. U emisí oxidu dusíku došlo od roku 2008 k poklesu produkce o 20,2 %. Jeho podíl na celku těchto emisí v kraji od počátečního roku sledovaného období klesl z 64,7 % o 3,6 p.b. na 61,1 %. Na znečištění oxidem siřčitým se mobilní zdroje podílely v roce 2012 necelým procentem (0,5 %). U znečištění těmito látkami nedošlo v průběhu čtyř let ke změnám. U emisí z mobilních zdrojů tvořených oxidem uhelnatým došlo během čtyř let ke snížení o 39,6% a také jejich podíl klesl z 74,8 % v roce 2008 na 28,2 % v roce 2012.

Největší podíl emisí oxidu siřičitého pochází od velkých stacionárních zdrojů

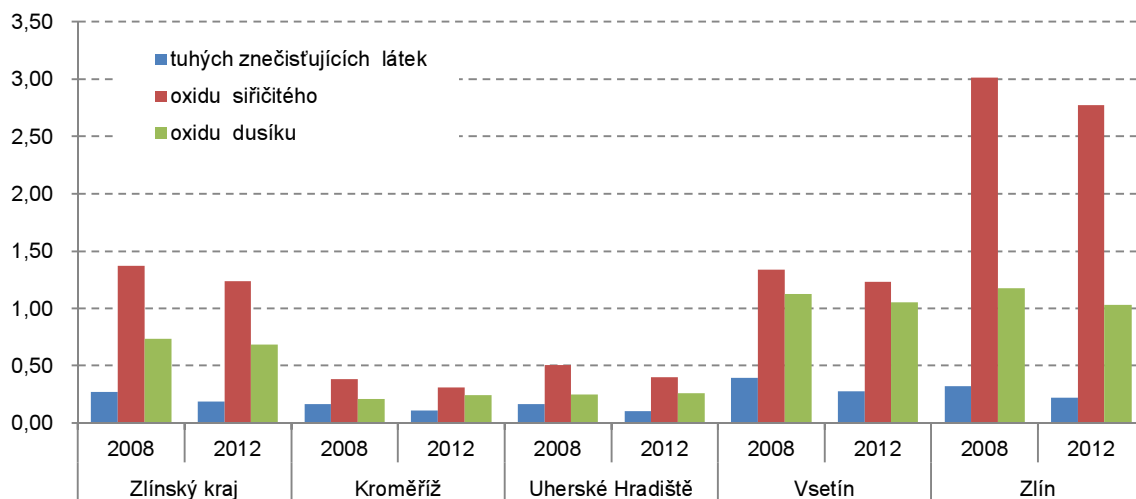
Největšími producenty emisí oxidu siřičitého ve Zlínském kraji byly velké stacionární zdroje znečišťování (REZZO1, kam patří stacionární zařízení ke spalování paliv o tepelném výkonu vyšším než 5 MW a zařízení zvláště závažných technologických procesů). V roce 2012 tvořily na zlínském celku těchto emisí 88,5 %. Proti předchozímu roku byl zaznamenán nárůst emisí o 12,4 % a proti roku 2008 došlo k poklesu celkem o 1,4 % avšak za čtyři roky se jejich podíl zvýšil o 7,4 p.b.

Emise od malých zdrojů nejsou rozhodně malé a klesají jen pomalu

Také stacionární zdroje středního znečišťování (REZZO2, což jsou stacionární zařízení ke spalování paliv o tepelném výkonu od 0,2 do 5 MW, zařízení závažných technologických procesů, uhelné lomy a plochy s možností hoření, zapaření nebo úletu znečišťujících látek) a malé zdroje znečišťování (REZZO3, kam patří stacionární zařízení ke spalování paliv o tepelném výkonu nižším než 0,2 MW, zařízení technologických procesů nespádajících do kategorie velkých a středních zdrojů, plochy, na kterých jsou prováděny práce, které mohou způsobovat znečišťování ovzduší, skládky paliv, surovin, produktů a odpadů a zachycených exhalátů a jiné stavby, zařízení a činnosti, výrazně znečišťující ovzduší) svým podílem také přispívají ke znečišťování ovzduší v kraji. Zvláště znečištění ovzduší způsobené malými zdroji rozhodně nejsou zanedbatelné (REZZO 3). V roce 2012 byl jejich podíl znečištění tuhými látkami 28,6 % (snížení podílu za 4 roky o 4,2 p.b.), oxidem siřičitým 9,4 % (od roku 2008 došlo ke snížení podílu o 7,3 p.b.), oxidy dusíku 6,1 % (nárůst podílu za čtyři roky o 2,2 p.b.). Meziročně došlo ke snížení emisí tuhých látek o 24,7 % a oxidu siřičitého o 53,2 %. Naopak k navýšení došlo u emisí oxidu dusíku o 22,0 %.

Hodnocení emisí oxidu uhelnatého u malých zdrojů znečišťování (REZZO 3) není možné, protože údaje roku 2012 jsou vypočteny novou metodikou s novou sadou emisních faktorů. Změna metodiky měření emisí CO také ovlivnila celkové měrné emise REZZO 1-4 u CO (t/km²).

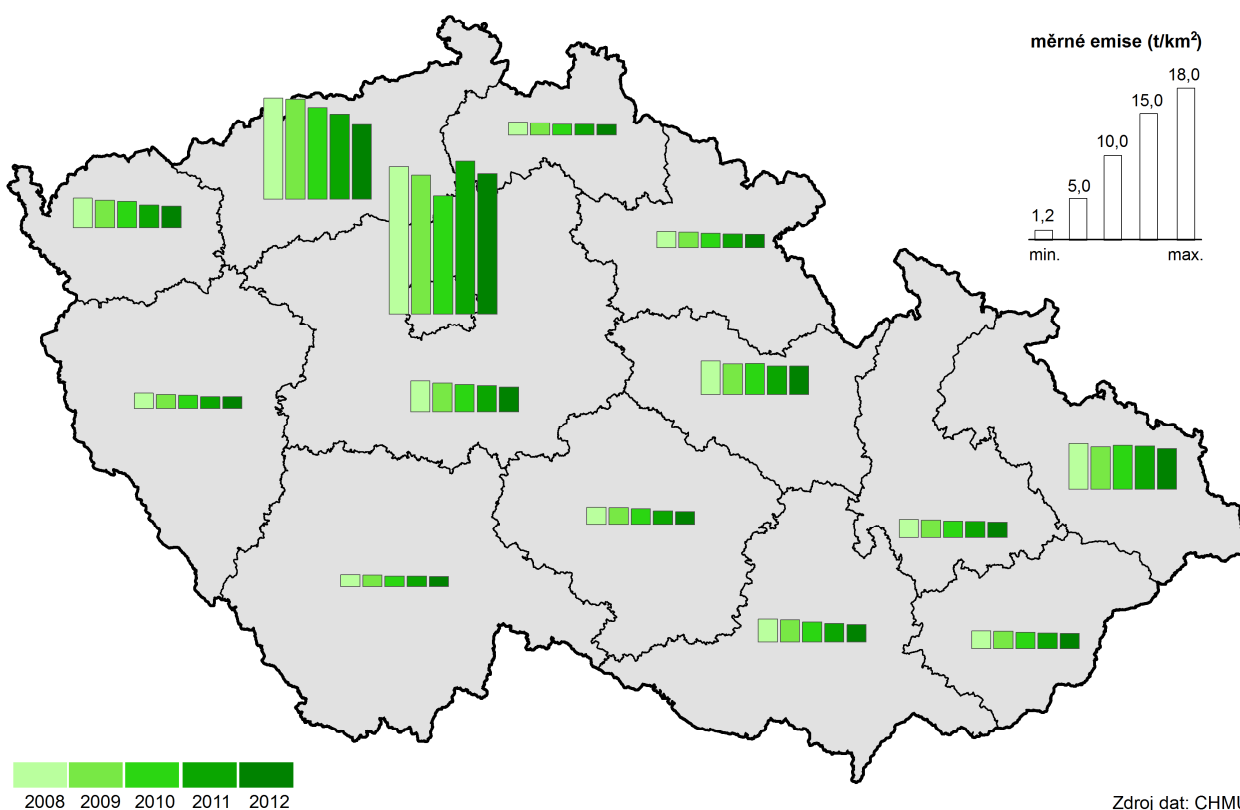
Graf 4.3 Měrné emise základních znečišťujících látek v ovzduší v okresech Zlínského kraje, bez mobilních zdrojů znečištění (v t/km²/rok)

Nejvíce znečištěné ovzduší bylo zjištěno v okresech Vsetín a Zlín

Čistota nebo znečištění ovzduší jednotlivých územních celků je dána jednak rozmístěním stacionárních zdrojů výrazně znečišťujících ovzduší (tedy podniků produkujících emise, dále i umístěním ploch, na kterých jsou skládky paliv, surovin, produktů a odpadů) a v neposlední řadě také mobilními zdroji, tedy dopravní zatížeností silničních a železničních „tahů“ v kraji. Z Grafu 2 je zřejmé, že nejvyšší znečištění emisemi oxidu siřičitého bylo i přes snížení v průběhu čtyř let o 9,1 % opět zjištěno ve zlínském okrese (2,77 t/km²/rok). Nejvyšší hodnoty tuhých znečišťujících látek (0,27 t/km²/rok), oxidu dusíku (1,06 t/km²/rok) a oxidu uhelnatého (zjištěno novou metodikou 5,68 t/km²/rok) byly naměřeny v okrese Vsetín.

Emise oxidů dusíku (REZZO 1-4) v krajích v letech 2008 až 2012

Zdroj dat: CHMÚ

Zlínský kraj patří ke krajům se středně znečištěným ovzduším

Ve všech čtyřech sledovaných druzích emisí znečišťujících ovzduší (REZZO1-4) dosahovaly zjištěné údaje za Zlínský kraj nižší hodnoty, než činily průměry za celou republiku. Zlínský kraj se v roce 2012 mezi ostatními umístil v emisích tvořených tuhými znečišťujícími látkami na čtvrtém nejlepším místě (v počátečním roce hodnoceného období 2008 se umístil Zlínský kraj na třetím - tedy byla zde naměřená třetí nejnižší hodnota těchto emisí mezi krají). V produkci emisí oxidu siřičitého obsadil kraj v hodnoceném roce 9. příčku (v roce 2008 to bylo 7. místo), v oxidu dusíku 6. pozici (stejně jako v roce 2008) a oxidu uhelnatého sedmou příčku (v roce 2008 obsadil Zlínský kraj 4. místo). Z celorepublikového pohledu tak Zlínský kraj patřil v roce 2008 mezi kraje s čistým ovzduším. Mezi krají se v počátečním roce sledovaného období v hodnocení podle obsazených míst pořadí umístil na celkovém čtvrtém místě. Za čtyři roky se však situace změnila. V emisích oxidu dusíku se za 4 roky místo v pořadí nezměnilo a zůstal na šestém místě. V ostatních emisích ale došlo k posunu. V emisích tvořených tuhými látkami se kraj zhoršil o jednu pozici a obsadil 4. příčku. V produkci emisí oxidu siřičitého obsadil kraj 9. příčku (v roce 2008 sedmé místo) a oxidu uhelnatého sedmé místo (v roce 2008 čtvrtá nejlepší pozice).

Z celorepublikového pohledu se tak Zlínský kraj přesunul ze skupiny krajů s čistým ovzduším (v roce 2008 obsadil celkové čtvrté místo) do skupiny krajů se středně znečištěným ovzduším (v celkovém pořadí se umístil v roce 2012 na osmém místě). Nejmenší znečištění ovzduší bylo i v roce 2012 zjištěno v Jihočeském krají, ve kterém se během čtyř let o jedno místo zhoršily emise oxidu uhelnatého a emise oxidu siřičitého obsadily, stejně jako v roce 2008, 5. místo. Největší znečištění ovzduší bylo v roce 2012 zjištěno v Moravskoslezském krají (v roce 2008 se na poslední pozici v hodnocení emisí umístil kraj Hlavní město Praha).

Odpady

Meziroční pokles produkce podnikového odpadu o 364 tis. t.

Nejvýznamnějšími původci odpadů jsou ekonomické subjekty (podniky), jejichž činností vzniklo v roce 2012 přes 564 tis. t odpadu. Ve srovnání s předchozím rokem došlo ke snížení produkce odpadů o 40 %. Největší množství odpadu vyprodukovaly podniky zpracovatelského průmyslu, jejichž podíl představoval

téměř 30 %. Na produkci podnikových odpadů za republiku se kraj podílí 2,8 %.

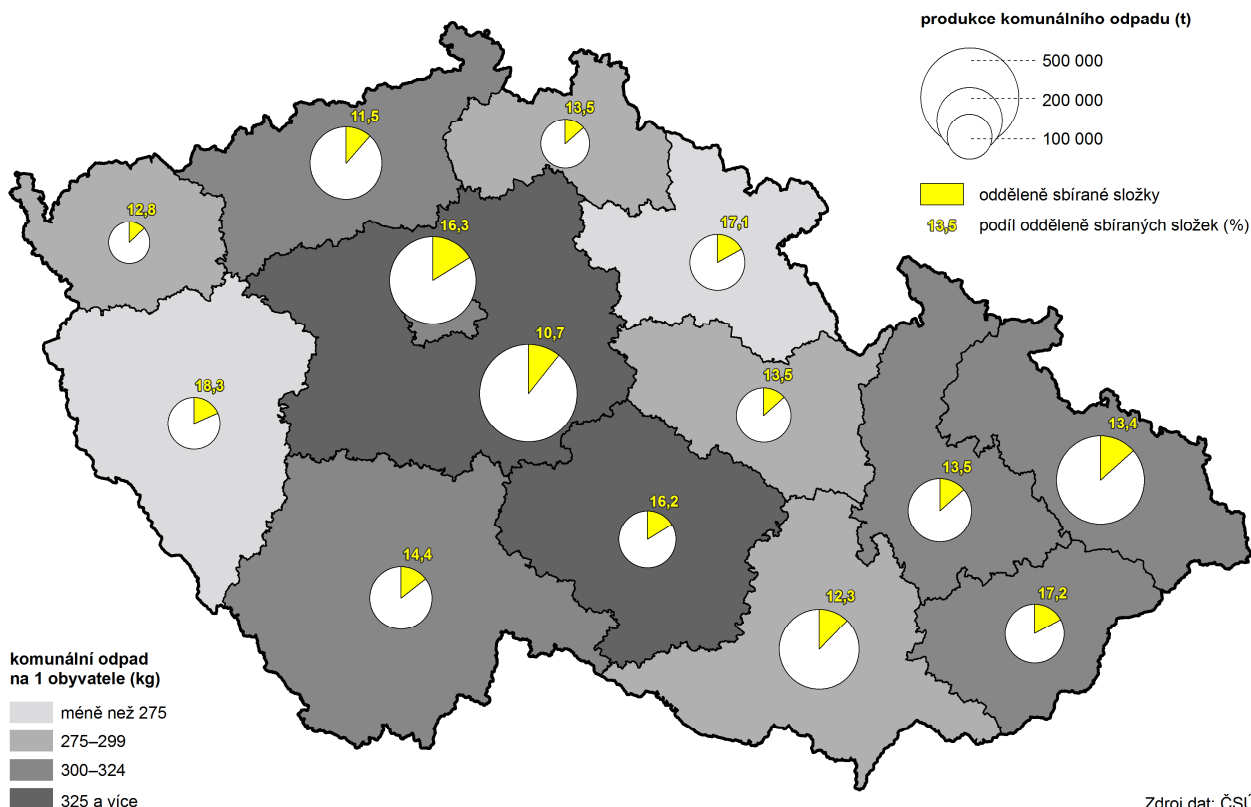
Nárůst produkce komunálního odpadu

Produkce komunálního odpadu meziročně vzrostla o 2,9 % na 176,7 tis. t v roce 2012. Na jednoho obyvatele kraje připadlo 300 kg, tedy o 9 kg více než v předchozím roce. Více než 60 % tvořil běžný svoz (odpad z popelnic, z kontejnerů nebo svozových pytlů). Další významnou složkou byl tříděný odpad (sklo, papír, plasty), který představoval 17,2 %, a 11,4 % připadlo na svoz objemného odpadu. Na celkové produkci komunálního odpadu v ČR se kraj podílel 5,5 %. Neustále se zvyšuje význam odděleně sbíraných složek na celkové produkci komunálního odpadu. V roce 2012 bylo v kraji odděleně sebráno (vytříděno) 52 kg plastů, papíru, skla a kovů na obyvatele, což je v mezikrajském srovnání druhá nejvyšší hodnota (Kraj Vysočina 53 kg/obyv.).

Podíl nebezpečného odpadu, se kterým bylo dále nakládáno, vzrostl

Objem odpadů, s kterým bylo dále nakládáno, se meziročně snížil zhruba o jednu třetinu na 804,7 tis. t. Z toho úhrnu bylo 232,4 tis. t využito, (především recyklací a regenerací) a 203,8 tis. t odstraněno. S 368,5 tis. t bylo nakládáno jiným způsobem. Meziročně se zvýšil podíl nebezpečného odpadu z 12 % na 17 % z celkového množství odpadu, se kterým bylo nakládáno.

Komunální odpad v krajích v roce 2012

Zdroj dat: ČSÚ

Výdaje na ochranu životního prostředí v roce 2012 mírně stouply

Investiční náklady na ochranu životního prostředí podle sídla investora ve Zlínském kraji byly v roce 2010 na nejvyšší úrovni od roku 2008 a tvořily 1 324 905 tis. Kč. Avšak v roce 2011 klesly o 24,4 % na 1 001 264 tis. Kč. V roce 2012 mírně vzrostly (o 3,1 %) a dosáhly výše 1 032 727 tis. Kč. Během celého pětiletého období stouply o 57,9 %.

V rámci investičních aktivit si nejnámější roli udržuje oblast nakládání s odpadními vodami, kam byla v roce 2012 investována více jak polovina z celkových prostředků. Další významnou aktivitou byly investice v oblasti ochrany ovzduší a klimatu, které tvořily v roce 2012 19,9 %.

Ve výdajích na ochranu životního prostředí převažují neinvestiční náklady

Objem neinvestičních nákladů investorů se sídlem v kraji v roce 2012 meziročně klesl o 2,6 %. V celém pětiletém období došlo k lehkému nárůstu a to o 8,2 %. Rozložení podle druhu je v posledních letech v celku stálé. V roce 2012 bezmála 70 % připadlo na nakládání s odpady, zhruba jedna pětina na nakládání s odpadními vodami a 7 % na ochranu ovzduší a klimatu.

**Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice
v krajích v letech 2008 až 2012**

